

V zvezi s strašno nevarnostjo, ki ogroža argentinsko žetev, sili v ospredje vprašanje: Odkod da prihajajo kobilčni roji? Izvor kobilic je, kar se tiče Južne Amerike, še nepojasnjena uganjka. Znano je, da komaj iz jajčec izlezla mladež preostane na polju po odletu letočih rojev, in ta zgine po preteku nekaj časa v severne pokrajine, odkoder se povrne po pol letu v ogromnih letočih rojih, ki uničujejo do golega prav vsako zelenje.

Znanstveniki se še niso izrekli natančno glede domovine kobilic in kolebajo med pokrajino Chaco, radi katere se tepeta sedaj državi Bolivija ter Paragvaj, in med izvirom veletoka

Amaconas, ki spada tudi med čisto neraziskano ozemlje Južne Amerike.

Napram ogromnim kobilčnim rojem pomagajo danes najmodernejša sredstva še bore malo. Argentini je predložen načrt obmejne obrambe, ki bi stal 200 milijonov mark. Nameravajo namreč, da bi 2000 km argentinske meje zaprli z oviro iz žice ter pletenja in za to oviro bi naj prišel z oljem napolnjeni pas. Znano je namreč, če pridejo kobilice iz pragozda, da se spustijo na tla na prvi pripravljeni prostor. Sedaj upajo, da bodo z oljnatim pasom uničili pretežni del rojev, predno bodo prodrli v notrajnost dežele.

Kmetijska kriza in združništvo.

(Piše Martin Stojan, absolvent kmetijske šole, Sv. Primož pri Sv. Juriju ob južni žel.)

Ljudske pijavke.

Kmetijska kriza pritiska na kmeta z vso silo, da kmet že ne more več dihati. Kako ne, saj kar kmet kupi, mora vse tako drago plačati, kakor leta 1920—1927, ko so imeli kmetijski pridelki najvišjo ceno, dočim so danes padli za 60 do 70%, živina celo za 70 do 80%. V kmetijskih šolah učijo, da absolventi naj napravijo vzorne kmetije s tem, da uredijo poslopja, povzdignejo sadjarstvo, poljedelstvo, živinorejo itd. Oni bodo v bodočih letih pionirji kmetijstva. Kaj bode absolventu pomagalo

vzorno poljedelstvo, vzorna živinoreja, vzorno sadjarstvo itd., če pa ne bo mogel ničesar prodati; če bo prodal, bode moral dati za smešno nizke cene. Kje naj kmet dobi denar, da bo davke in dolgove plačal, za zimo družino oblekel, otrokom dote dajal, delavce plačeval, ki so še vedno tako dragi kot leta 1924, ko je bilo dobro za denar. Kako naj da sina, ki je brihten, v kmetijsko šolo, da bo napravil vzorno posestvo in potem lažje gospodaril, če pa znaša šolnina 400 Din in še drugi stroški blizu 100 Din na mesec. Za letoletno šolanje sina mora prodati 6—8 krav, dočim je pred leti lahko z 1 kravo izšolal dva sina. Kmet dela celo leto od zore do mraka v potu svojega obraza z žuljavimi rokami v veselje, da bo prišel kupec in plačal njegove pridelke še po primerni ceni. Ko pride, ponuja kakor za živino, žito, sadje, vino, les itd. tako smešne cene, da kar očitno osramoti kmeta in njegov stan. Kmet, kar kupi pri trgovcih in industrijski izdelki so

še vedno visoko v ceni in še celo rastejo, dočim kmetijski pridelki od dne do dne padajo. Zato ni čuda, da marsikateri stari kmet pravi, da gre boljše vsakemu postopaču, ko gre toliko prosit, da dobi jesti, potem pa v senci leži in tako brezskrbno živi.

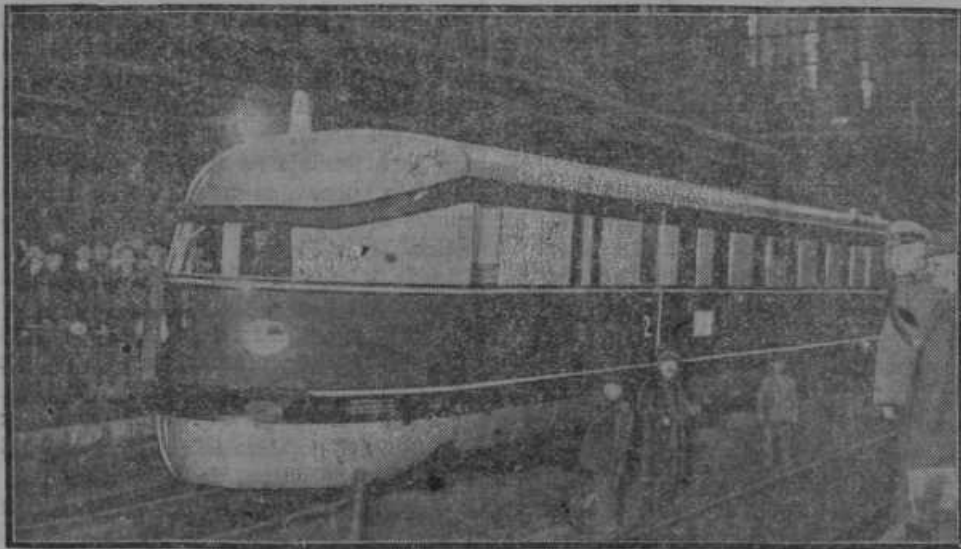
Oni, ki delajo kmetijsko krizo, to so: mesarji, agenti, trgovci, posredovalci in drugi prekupčevalci. Ti gospodje hodijo elegantno oblečeni z aktovko v roki in se vozijo vsak s svojim motorjem ali avtomobilom. Kje je videti kakega takega gospoda, ki mu nese njegovo podjetje stoprocentne obresti, seveda na kmetov račun, da bi bil postarar in suh kakor je kmet. Če pogledamo dalje, vidimo te gospode na letoviščih, v zdraviliščih, ki že bolj spadajo med letovišča, na veselicah, v najbolj gosposkih hotelih in še ne vem kje se zabavajo in zapravljajo kmetov denar. Ali je videti tam tudi kakega kmeta? Ni ga, če je, je bela vrana in ta hitro zdrkne s posestva.

Kako in kaj je z našim sadjem?

Domač trgovec kupi od kmeta sadje prav po nizki ceni in ga proda z dobrim zaslužkom dunajskemu trgovcu. Dunajski trgovec ga zopet z dobrim zaslužkom proda holandskemu trgovcu v Amsterdam ali angleškemu v London in od tam še le sadje potuje, kamor je namenjeno. Tam ga sprejme predzadnji trgovec, ki ga razproda manjšim trgovcem in kramarjem. Ti ga še le razprodajajo na drobno. Ni čuda, da je pri nas sadje tako poceni in tam, kjer ga uživajo, tako drago, ker vsi ti trgovci si drago zaračunajo prevozne stroške in trud, povrhu pa še hočejo dobro zaslužiti. Neka vplivna oseba je pravila, da je bilo pri nas sa-

Najnovejša dunajska radio-oddajna postaja na Bisambergu.

Prva voznja najhitrejšega voza na tračnicah. Voz je prebrzel razdaljo Hamburg—Berlin v dveh in pol ur.

Aparat, s katerim je mogoče slišati na razdaljo 3000 km — od ruskega otoka Nowaja Semlja do Potsdama pri Berlinu.

dje po 1 Din in potem se je prodajalo na otoku Java v Južni Aziji po 35 Din našega denarja. Lep zaslužek, ki so ga imeli ti trgovci. Ko bi šlo po poštenju, bi morala biti razlika največ 10 do 12 Din z vsemi stroški in še z dobrim zaslužkom vred. Pri nas bi bilo sadje veliko dražje in oni bi ga veliko cenejše uživali.

Ko bi imeli naši kmetje več pojma o zadružništvu, bi lahko sami poiskali in spravili sadje na svetovni trg. Ustanovila bi se v vsakem srezu sadjarska zadruga, ki bi imela svoje skladišče z vsemi pripravami. V večjih krajih sreza naj bi imela svoje podružnice, oziroma zbiralnice. Člani teh zadrug bi po zakonu morali biti vsi kmetje, ki bi imeli sadje za prodajo. Vse te zadruge naj bi bile članice zveze, to je: glavne zadruge v dravski banovini. Ta zveza naj bi izdelala pravilnik, po katerem bi se morali vsi člani strogo ravnati v dobro zadruga. Ob času sezone bi morala imeti vsaka zadruga oziroma podružnica nadzornika, ki bi nadzoroval, da bi se ne godile neprilike. Biti bi moral sadjarski izvedenec, pa dober zadružnik. Glavna zadruga, t. j. zveza, bi morala imeti revizorja, ki bi strogo vodil revizijo po srezkih zadrugah in njihovih podružnicah. Revizor bi moral biti izveden sadjarski strokovnjak, a ševeda tudi dobre zadružnik. Tudi bi imela zveza enega zastopnika, ki bi po njem poiskala inozemski trg, od tam poklicala kupce, da bi tukaj videli sadje in se dogovorili glede cene in prevoza. Kmet bi lahko prodal sadje vsaj po 3—4 Din in če računamo stroške 7—8 Din, bi se tam prodajalo naše sadje po 10—12 Din za 1 kg.

Kaj pa živina in kako je z njo?

Kmet redi živino v tolažbo, da bode prišel mesar in plačal žival še po primerni ceni. Ko pride, mu obljubi ceno, da ga očitno osramoti, mu plačuje debelo živino največ po 3—3.50 Din in on prodaja meso po 10—12 Din. Ako računamo odpadke in stroške 2 Din, če ima za delo 2 Din, še dobro zasluži. Od koga so pa ostali 3 Din? Kmetovi so!

Neki posestnik je moral zaklati vola, ker se mu je zapeklo, in proda mesarju najboljšo koso komaj po 1.80 Din; dočim ga je mesar gotovo sekal po 10 Din. Če računamo vse stroške z mesom vred 3 Din, je mesar gotovo zaslužil 7 Din za 1 kg. Lep zaslužek!

Tudi živino bi lahko kmetje prodajali zadružno kot sadje. Živinorejske zadruge so se že ustanovile. Sedaj naj bi se še prodajne in klavne. Živinorejske zadruge bi tudi lahko ustanovile nekako samopomoč. Če bi bilo v eno zadrugo vpisanih 1000 živali in bi od teh ena poginila, ki je vredna 2000 Din, bi se od vsake teh vpisanih živali pobralo 2 Din in nobenemu bi se nič ne poznalo, in onemu, ki bi bil ob žival, bi bilo mnogo pomagano.

Člani vseh teh zadrug bi po zakonu morali biti vsi kmetje.

Še druge zadruge.

Tako bi se lahko ustanovile še druge zadruge, kakor vinarske, mlekarske, za prodajo poljskih pridelkov, strojne,

lesne, vodne itd. Da bi se pa to razvilo, bi morala država izdati potrebne zadružne zakone z dobrimi pravilniki in zadruge bi se jih morale strogo držati. Vsak član, ki bi bil sprejet v zadrugo na občnem zboru ali na seji, naj bi mu natančno razložili pravilnik, da ne bi se izgovarjal, če bi kaj zakrivil, da ni vedel. Vsak, kdor bi kako škodo napravil, naj bi tudi sam trpel. Zadrugo naj bi vodili takšni ljudje, ki bi nekaj razumeli o zadružništvu in delali v dobro zadrugi. Revizor od zveze naj bi zadruga strogo pregledoval, da ne bi se godile goljufije, kakor so se že pri večini zadrug. Vsakega člana, ki bi se ne hotel držati pravilnika, naj bi ga brezpogojno vrgli iz zadruga.

V nekem kraju še pred vojno je bila zadruga »Konsumno društvo«. Člani so jedli in pili na »puf«, gospodinje so se hvalile, da toliko kave in sladkorja še nikdar prej niso imele. To pa ni dolgo trajalo, ker zadruga je prišla v dolgove in zato morala napovedati — konkurz. Drago so morali člani plačevati sladkor, kavo, klobase, pijačo itd. So kleli zadrugo, pa krivi so bili sami in slabo vodstvo, ker se niso držali pravilnika. Tako se je že zgodilo na velikih krajih. Zakaj dobro uspevajo zadruge na Danskem, v Nemčiji in na Češkem? Zato, ker so kmetje bolj izobraženi in se zavedajo zadružništva. — Pri nas pa, predno bo prišlo zadružništvo na tako visoko stopinjo, še ho treba vzgojiti hajprej ljudi.

Zakon o zaščiti kmeta podaljšan.

Ker sta skupščina in senat sprejela podaljšanje zakona o zaščiti kmeta, prinašajo sedaj »Službene novine« tozadevni zakon. S tem se veljavnost zakona z dne 19. aprila o zaščiti kmeta podaljšuje od 21. decembra do onega dne, dokler se ne uveljavi novi zakon o zaščiti kmeta in ureditvi kreditnih odnošajev v državi. Poleg tega pa vsebuje zakon tudi važne spremembe, in sicer se izvzemajo od predpisov par. 1 prejšnjega zakona: davki, javne dajatve in pristojbine, dolgovi do 500 Din za kupovanje potrošnih življenjskih sredstev, blaga in obutve, ki so nastali po 20. oktobru 1931, v kolikor niso pretvorjeni v menične dajatve, vsi ostali dolgovi, narejeni po 20. aprilu 1932, terjatve za vzdrževanje, terjatve, ki izvirajo iz kazenskih del, terjatve za naknadno škodo na polju, terjatve za plačevanje oseb, zaposlenih v gospodinjstvu ali gospodarstvu dolžnika, zakupnine in najemnine kakor tudi terjatve obrtnikov za izvršene obrtne posle, dospele po 21. oktobru 1931.

Sedanja zaščita obsega vse dolgove kmeta brez ozira na to, komu je kmet dolžan. Izvzeta je samo Narodna banka. Obresti, ki do 20. aprila 1932 niso bile plačane, se pripišejo h glavnici dolga. Od 20. decembra 1932 pa mora dolžnik plačevati obresti, ki so bile dogovorjene, ki pa z drugimi pribitki ne smejo presežati 10%. Če dolžnik teh obresti ne plača, lahko vložil upnik tožbo

za plačilo teh obresti ter predlaga prodajo, sekvestracijo itd.

*

Plištajn. V večjih listih se piše, kako težko prenašajo kmetje breme krize. Ne mislite, g. urednik »Slovenskega gospodarja« in cenječi čitatelji istega, da smo pri nas na Plištajnu kmetje zadovoljni s krizo. Z letnim pridelkom smo še razmeroma zadovoljni, posebno pa z vinskim. Imajo nekateri več kot lani, posebno še kvalitetno. Pa kaj nam to vse pomaga, če se pa ne da vnovčiti. Pisal je že večkrat »Slovenski gospodar«, da se v tem ali onem kraju prodaja vino po 3 do 3.50 Din 1 liter. Pri nas imamo večinoma vinograde le v Virštajnu, ki je daleč sloveč s svojim dobrim vinom; nam ponujajo gostilničarji le Din 1.75 do 2 Din za liter, to nam krije le komaj 60% dela in stroškov za pridelavo vina. Še za to ceno mora ubogi kmet odpreti marsikatera gostilniška vrata s prošnjo, če kupi kaj vina. Vsak gostilničar se mu smeji z izgovorom, da ga ima polno klet, čeprav to ni resnica, to pa zato, ker čaka prilike, da pride kateri in mu ponudi vino po sramotno nizki ceni. Večkrat sem se že pogovarjal s kmeti, ko bi bili vsi tako pametni, da bi si napravili sami ceno za vino ter se iste držali. A kaj, stari pregovor pravi: Sila kola lomi! Tako je tudi v tem slučaju, da je ubogi kmet primoran dati vino, čeprav pod sramotno ceno, samo da dobi za prvo največjo silo par dinarjev, ker kredita nima danes nobeden kmet več. In še eno, da se prepreči vedno sodnijsko opominjanje z velikimi stroški, tako da dolg vedno raste. Kaj pomaga, če se posestvo ne sme prodati, a toži se pa lahko vsak mesec. Znana mi je ena stranka, ki je bila dolžna 4000 Din, a je upnik vsak mesec po advokatu tožil, da je sedaj ista že dolžna 5500 Din. Ali ni to huda huda krivica za ubogega zadolženega kmeta!

Čebelarstva podružnica pri Sv. Andražu v Slov. goricah ima svoj redni občni zbor dne 6. januarja 1933, ob 3. uri popoldne pri odborniku Tomažu Toš. Dnevni red: Letno poročilo, vplačevanje udnine, volitev odbora in delegata, predlogi in nasveti. Kdor predvideva, da se ne bode mogel občnega zbora udeležiti, naj članarino že preje izroči dosedanjemu načelniku. K pravobilni udeležbi vabi odbor.

*

Cene in sejmska poročila.

Ptujski sejmi. Živinski sejem v torek dne 20. decembra je bil precej dobro obiskan, kupčija pa je bila slaba, ker so manjkali tuji živinski kupci. Prignanih je bilo 158 krav, 72 telet, 130 volov, 20 bikov in 55 konj, skupaj 435 glav, prodalo pa se je 147 glav. Ker je bilo malo kupcev, so cene nekoliko padle in sicer so se prodajale krave po 1.25 do 3.50 Din, telice 2.50—4.50 Din, voli 2—4 Din, biki 2—3 Din za 1 kg žive teže, konji po kakovosti od 200 do 2600 Din. — Svinjski sejem v sredo dne 21. t. m. je bil razmeroma slab, prignanih je bilo 114 svinj in prascev, prodanih pa je bilo le 57 komadov. Cene so ostale neizpremenjene in sicer peršutarji 6—7 Din, polmastne 6.50—8 Din za 1 kg žive teže, prasci od 70 do 175 Din, plemene pa 200 do 450 Din komad.

Tedenski svinjski sejmi v Celju se bodo zopet vršili od 1. januarja 1933 dalje. Opozorjajo se trgovci s svinjami, ki posečajo celjske sejme, da morajo biti vozovi in avtomobili po vsakem